

Montsalvatge, el colós polifacètic

L'Auditori de Girona inaugura avui els actes del centenari del compositor més il·lustre de la ciutat

«Jo no em vaig dedicar a la música, m'hi van dedicar». Afirmen els qui el van conèixer que Montsalvatge potser mai va voler ser res del que va acabar sent, però ho va saber fer tot amb mestria. Crític musical, director d'una revista, amant de les arts. Pare. I és clar, músic. Avui fa un segle que els seus ulls es van obrir per primer cop a tocar del Pont de Pedra.

EL REPORTATGE

MARTA PALLARÉS | GIRONA

Hi ha dues coses que destaquen de la Casa Martorell, el magnífic edifici de Rafael Masó a la pujada del Pont de Pedra: una d'elles, la seva façana color ou, xocolata i avellana; i la segona, aquests ingredients combinats a l'aparador de la pastisseria que n'ocupa la planta baixa. Però segurament, la més destacable és una que pot passar desapercebuda al vianant distret o afamat: una petita placa que resa que en aquella casa «hi nasqué Xavier Montsalvatge i Bassols». I ho va fer tal dia com avui fa exactament 100 anys, en el si d'una família benestant de Girona, filantròpica i amant de les arts, que va fomentar que el petit Xavier pogués acabar creixent ple de curiositat envers la creació.

És aquesta vessant d'«artista total», la de l'home interessat per la música però també per la literatura i les arts plàstiques, la que es vol reivindicar amb una ambiciosa agenda d'actes que arrenca avui oficialment a l'Auditori de Girona. La seva globalitat «colossal», com la va definir l'alcalde Puigdemont. La seva radical contemporaneïtat i falta de complexos musicals, però també l'agudes de la seva ploma i

la seva faceta familiar. En definitiva, l'home que s'amagava, amb tots els poliedres, darrere «l'esfinx».

Així és com el defineix José Guerrero Martin, autor d'una exhaustiva biografia que es presentarà a finals de març a Barcelona i Girona, i que el va conèixer quan ambdós treballaven a *La Vanguardia*: «El veia diàriament quan anava a la redacció a lliurar els seus escrits», explica Guerrero, «i em semblava un personatge molt enigmàtic, com si portés una màscara». Quan aquest periodista va passar a treballar a la secció de cultura, va poder conèixer l'home que s'hi amagava al darrere –era una persona molt tímida», ha explicat la seva filla Yvette–, veient com guanyava en les distàncies curtes.

A partir d'aquell moment Guerrero es va plantejar escriure sobre ell, i va començar a treballar en la seva biografia encara en vida de Montsalvatge (el músic va morir el maig de 2002); així doncs, el projecte veurà la llum «uns 15 anys després de començar a treballar-hi». La dada dona fe de l'exhaustivitat del treball, que ha inclòs la recerca en un arxiu personal de Montsalvatge «força desordenat, perquè ell era desendregat i oblidatís, en ocasions voluntàriament oblidatís», explica.

Juntament amb l'establiment d'un catàleg «gairebé definitiu» de

les obres del gironí, fins i tot d'aquelles «que ell volia ignorar perquè creia que no tenien prou qualitat, i d'altres de primerenques de les quals ja no parlava en els darrers anys», Guerrero ha descrit amb precisió una personalitat fascinant.

«Havent-se format a Girona i Olot, el més lògic hauria estat que fos pintor o arquitecte, però quan va anar a viure a Barcelona les seves ties el van conduir cap a la música», diu Caballero. I demostrant que aquest va ser un dels lemes de vida de Montsalvatge, repeteix paraula per paraula una frase que també apunta la seva filla: «Sempre deia que ell no es va dedicar a la música, sinó que l'hi van dedicar».

El seu biògraf apunta que, de tots els descobriments fets durant l'estudi, el que més l'ha sorprès és arribar a la conclusió que Montsalvatge «mai va voler ser res del que va ser –escriptor, director d'una revista o músic–, però va acabar fent-ho tot amb mestria». És per això que els conceptes d'atzar, d'equidistància i de la força del destí apareixen recorrentment al llibre, com a tres eixos providencials.

De Girona a Nova York

Per articular el centenari, que farcirà amb una cinquantena d'actes les agendes culturals no només de Catalunya, sinó de la resta d'Espanya i de ciutats com Londres, Nova

▶ TOTES LES CARES DEL CREADOR L'exposició commemorativa repassa la seva vida familiar, literària i musical. **1** Envoltat de fotografies. **2** Una imatge del Montsalvatge madur. **3** L'exposició del Palau Robert, que arriba al Museu d'Història de Girona al juny.

Yvette Montsalvatge

FILLA DEL COMPOSITOR

«Els pares feien un gran tàndem, la mare l'ajudava en allò social»

M. PALLARÉS | GIRONA

1 La implicació de la família ha estat essencial a l'hora d'organitzar el centenari...

2 Des que el nostre pare va morir vam tenir molt clar que volíem gestionar el seu llegat, i per això ens vam constituir en una associació. El primer projecte, i el més important, ha estat la d'aquesta com-

memoració, i ha estat fantàstic comptar amb tant de suport perquè la nostra associació és petita.

3 Arrencar els actes a Girona els fa il·lusió, ha reconegut.

4 I just en el dia del centenari! És un orgull que es bategi la sala simfònica de l'Auditori amb el seu nom, perquè ell sempre va trobar a faltar Girona. La duia al cor, però haver de marxar de petit va fer que

la visqués en el record amb molta intensitat.

5 Circumstàncies de l'època.

6 Van separar els quatre germans quan el meu avi va morir, i ell va anar amb unes ties de Barcelona, molt intel·lectuals, que el van apropar al món de la música. Ell sempre deia que ell no s'hi va dedicar, sinó que el van dedicar, però un cop dins s'hi va trobar bé. Això sí, va començar tocant el violí i va veure que el seu caràcter no era el millor per enfrontar-se al públic, i per això va derivar a la composició i a la crítica. Això darrer, però, ho va fer perquè va veure que no podia viure només de compondre.

7 I no va voler que vostès, els seus fills, també s'hi dediquessin?

8 Es curiós, però potser més aviat ens en va apartar, va ser la meua mare qui va voler que anéssim a classes de música. Ell creia que si t'arriba, t'arriba, però que aques-

«Ell sempre va trobar a

faltar Girona, la duia al cor però marxar de petit va fer que la visqués en el record»

ta afició no es pot forçar. Finalment va acceptar que anéssim a una escola que era als baixos del pis de la meua àvia materna, però pactant amb la meua mare que el primer dia que veiés una mala cara per part nostra, ens en trauria. I efectivament... així va ser al cap d'uns anys!

9 La seva mare també va ser essencial en la carrera del seu pare.

10 Es van conèixer a l'escola de dansa de les germanes Alexander i es portaven 14 anys, però ella va saber ajudar-lo molt. El meu pare era força tímid i una mica pessimista, mentre que la meua mare, nascuda a les Filipines i amb molt de món, era molt alegre i sempre li va donar suport en les relacions socials. Li feia de relacions públiques, i formaven un tàndem fantàstic: ell es podia dedicar a la música, mentre que ella el cobria en aquests altres aspectes.

DIARI DE GIRONA

L'AGENDA DEL CENTENARI

MARÇ

11 de març:

Concert commemoratiu: Orquestra de Cadaqués. Auditori Girona (Sala Simfònica, 19.00 h.).

11 de març:

Estrena Documental Montsalvatge a TV3.
Inauguració cicle «Montsalvatge i el cinema» a la Filmoteca de Catalunya.

17 i 18 de març:

«El moix amb botes», Maó (Menorca).

20 de març:

Presentació de la biografia escrita per Roger Evans (Steinway Hall, Nova York).

22 de març:

Premi Xavier Montsalvatge al Concurs Internacional Maria Canals.

27 de març:

Acte de celebració institucional. Palau de la Generalitat, a les 18.00 h.
Presidirà l'acte institucional el senyor Artur Mas, Molt Honorable President de la Generalitat de Catalunya.

28 de març:

Activitat Auditori Sant Cugat. Exposició Montsalvatge - De los Ángeles / Concert i taula rodona.
Presentació de l'Edició Discogràfica (Barcelona i Girona) / Presentació de la biografia de José Guerrero Martín (Barcelona i Girona).

ABRIL - MAIG 2012

13, 14 i 15 d'abril:

Midori interpreta Brahms («Sortilegis», de Montsalvatge), a l'Auditori (Sala Oriol Martorell, 20.30 h.).

14 i 15 d'abril:

«El moix amb botes», Ciutadella (Menorca).

14 d'abril:

BCN216, Montsalvatge, a l'Auditori (Sala Oriol Martorell, 20.30 h.).

16 d'abril:

«Montsalvatge, arrels i contrastos», a l'Auditori (Sala Oriol Martorell, 20.30 h.).

7 de maig:

Ofrena floral i petit concert al cementiri (per confirmar).

9, 26 i 27 de maig:

«El gato con botas», (Gran Teatre del Liceu, 11 h.)

21 de maig:

Minimarat Montsalvatge. Conservatori Municipal Música Barcelona. Alumnes del Departament de Piano. Cicle 5 JUVES. Presentació DVD Babel - 46.

JUNY 2012

4 de juny:

Pablo Barragán & Federico Bosco (Self-paràfrasi), Auditori (Sala Alicia de Larrocha 20.30 h.).

21 de juny:

Inauguració de l'exposició al Museu d'Història de Girona.

25-30 de juny (per determinar):

Projecció documental Montsalvatge. Cinema Truffaut. Girona.

JULIOL - AGOST 2012

Concert Homenatge al Festival de Peralada.

Edicions bibliogràfiques / Llibre d'articles de la Diputació de Girona. Edició especial.

Concert commemoratiu Schubertiada a Vilabertran.

«L'Arca de Noé». Concert commemoratiu Festival Internacional de Granada.

Concert commemoratiu Festival Internacional de Santander.

Òpera «Una voce in off» (Universidad Nacional de Colombia).

25 d'agost:

Recital Anna Häslér. Fòrum musical Santa Cristina d'Aro.

SETEMBRE - OCTUBRE 2012

13 de setembre:

Inauguració de l'Exposició a Madrid (Círculo de Bellas Artes).

Orquestra de Cadaqués. Auditorio Nacional (Madrid).

Presentació Edició Discogràfica Warner Classics. Concert de presentació.

Projecció documental Xavier Montsalvatge. Filmoteca Española (Madrid).

NOVEMBRE 2012

«Montsalvatge Days» a Nova York (en col·laboració amb l'Institut Ramon Llull)

15 de novembre:

Inauguració de l'exposició a Nova York i concert de cambra.

Concert monogràfic a la Morgan Library del Perspective Ensemble.

Càtedra Montsalvatge amb la Juilliard School of Music.

«El gato con botas», Gotham Chamber Opera.

DESEMBRE 2012

«Viatge a la Lluna», Teatre Nacional de Catalunya.

Projecció documental Xavier Montsalvatge. Instituto Cervantes (Nova York).

TEMPORADA 2013 - 2014

Concert de la New York Philharmonic Orchestra amb obres de Montsalvatge.

Llorenç Caballero

DIRECTOR ARTÍSTIC DE L'ORQUESTRA DE CADAQUÉS

«Volem difondre el seu patrimoni perquè ens el sentim propi»

M. PALLARÉS | GIRONA

La relació de l'Orquestra de Cadaqués amb Montsalvatge es remunta a molts anys enrere.

Al 1990 li vam encarregar una obra obligada per a la primera edició del nostre concurs de direcció d'orquestra, que se celebraria dos anys després. Amb els encàrrecs busquem cert nivell de

difficultat, i ell ens va compondre *Sortilegis*, que s'ha interpretat més de 300 vegades. Des de llavors hi va haver un enamorament mutu i treballam per difondre el seu patrimoni, que ens sentim propi.

Fins al punt de ser el seu director resident.

Li vam demanar i va acceptar-ho, i així fins a la seva mort. Al llarg d'aquells deu anys la relació va ser

molt íntima i fructífera, i va escriure per a nosaltres fins a set obres.

Quina és l'aportació de l'orquestra al concert d'avui?

És un acte de ciutat però nosaltres l'hem coordinat, per garantir-hi la presència de l'Albert Guinovart, un músic que va tenir una relació molt estreta amb Montsalvatge, i la de l'Ainhoa Arteta. I és clar, l'orquestra hi interpreta tres peces, entre les quals una d'inèdita.

Tota una troballa.

Sorpresa de la vida. No esperàvem poder recuperar una peça així, i just dos mesos abans del centenari. Montsalvatge la va escriure quan només tenia 23 anys i estudiava violí al conservatori, i segur que no donava tanta importància a les obres que escrivia, per això s'havia perdut. Un cop em va explicar que va escriure una peça per a un violinista, simplement perquè aquest li va demanar

DIARI DE GIRONA

«Montsalvatge sempre deia que escrivia perquè la gent l'escoltés, no per tenir l'obra guardada en un calaix»

alguna cosa per tocar. És molt possible que en propers anys trobem més peces perdudes.

En té de més críptiques, però també d'accessibles.

El repertori del concert d'avui és per a tots els públics. I per exemple, ell era un enamorat de les havaneres, i va recórrer la Costa Brava recollint tot de tonades de pescadors que després va plasmar en un llibre. Tot sovint en va introduir a les seves peces, perquè estimava molt la seva terra.

Quins diria que són els trets distintius de Montsalvatge?

Sempre deia que escrivia perquè la gent l'escoltés, no per tenir l'obra en un calaix. L'essencial per a ell era comunicar. I a més, tenia clar al compondre que la música requereix d'un intèrpret per arribar al públic, per això les peces estan molt pensades per a l'instrument per al qual van ser escrites.